

روش‌های پژوهش در علوم رفتاری

همراه با

روش تدوین پیشنهاد پژوهش (پروپوزال)

تألیف:

داود معنوی‌پور - علیرضا پیرخائفی

اعضاء هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

۱۳۸۴

معنوی پور، داود، ۱۳۵۳-

روش‌های پژوهش در علوم رفتار به همراه با روش تدوین پیشنهاد پژوهش
(پروپوزال)/تالیف داود معنوی پور، علیرضا پیرخانفی. — تهران: دواوین، ۱۳۸۴.
۱۴۳ ص.

ISBN:964-7676-27-1-۲۰۰۰ ریال:

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه: ص. ۱۴۳.

۱. تحقیق. ۲. روان‌شناسی — تحقیق. ۳. علوم اجتماعی

تحقیقها. ۴. روان‌شناسی اجتماعی — تحقیق. الف. پیرخانفی، علیرضا، ۱۳۴۶- ب. عنوان.

۰۰۱/۴۲

Q ۱۸۰/آم۷

۱۹۶۵۵-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

روش‌های پژوهش در علوم رفتاری

همراه با روش تدوین پیشنهاد پژوهش (پروپوزال)

تالیف: داود معنوی پور و علیرضا پیرخانفی

ناشر: موسسه نشر دواوین

حروف چینی و صفحه‌آرایی: نیره ابی‌زاده

چاپ اول: ۱۳۸۴

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

چاپ دهکده

حق چاپ محفوظ است

شابک ۱-۲۷-۷۶۷۶-۹۶۴

ISBN964-7676-27-1

پخش مهربان ۶۶۹۵۸۰۳۰ - ۶۶۹۵۲۰۹۰

قیمت: ۲۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه مؤلفین.....
۹-۹۸.....	بخش اول: روش پژوهش.....
۱۱.....	فصل اول: کلیات پژوهش.....
۱۴.....	تأتون علمی.....
۱۴.....	نظریه.....
۱۴.....	فرضیه.....
۱۷.....	فرضیه آماری.....
۱۷.....	فرضیه صفر یا H_0
۱۷.....	فرضیه خلاف یا H_A
۱۷.....	فرضیه پژوهش.....
۱۸.....	فرضیه جهت دار یا یک سویه.....
۱۸.....	فرضیه بدون جهت یا دوسویه.....
۱۹.....	خودآزمایی فصل اول.....
۲۱.....	فصل دوم: متغیرهای پژوهش.....
۲۳.....	متغیر مستقل.....
۲۴.....	متغیر وابسته.....
۲۴.....	متغیر تعدیل کننده.....
۲۵.....	متغیر مداخله گر.....
۲۶.....	متغیرهای کنترل.....
۲۶.....	تعاریف متغیرهای پژوهش.....
۲۷.....	مقیاس های اندازه گیری.....
۲۸.....	مقیاس اسمی.....
۲۸.....	مقیاس رتبه ای.....
۲۸.....	مقیاس فاصله ای.....
۲۸.....	مقیاس نسبی.....
۳۰.....	خودآزمایی فصل دوم.....
۳۱.....	فصل سوم: پیشینه پژوهش.....
۳۴.....	پیشینه نظری.....
۳۴.....	پیشینه پژوهشی.....
۳۴.....	چگونگی استخراج مطالب از پژوهش ها.....

۳۵.....	چگونگی ذکر منابع در انتهای گزارش پژوهشی.....
۳۷.....	فصل چهارم: جامعه، نمونه و روش های نمونه گیری.....
۳۹.....	جامعه آماری.....
۳۹.....	نمونه.....
۴۰.....	تعیین حجم نمونه.....
۴۱.....	روش های نمونه گیری.....
۴۱.....	تصادفی ساده.....
۴۱.....	تصادفی منظم یا سیستماتیک.....
۴۲.....	نمونه گیری طبقه ای.....
۴۲.....	نمونه گیری خوشه ای.....
۴۲.....	نمونه گیری چند مرحله ای.....
۴۳.....	نمونه گیری غیر تصادفی یا در دسترس.....
۴۴.....	خود آزمایی فصل چهارم.....
۴۵.....	فصل پنجم: انواع پژوهش.....
۴۷.....	طبقه بندی پژوهش ها بر اساس هدف.....
۴۷.....	پژوهش بنیادی.....
۴۷.....	پژوهش کاربردی.....
۴۸.....	پژوهش تولیدی یا توسعه ای.....
۴۸.....	اقدام پژوهشی.....
۴۹.....	تقسیم بندی پژوهش ها بر اساس نحوه جمع آوری داده ها یا کنترل متغیرها.....
۴۹.....	پژوهش های توصیفی.....
۵۱.....	انواع پژوهش های زمینه یابی.....
۵۱.....	پژوهش همبستگی.....
۵۲.....	انواع ضرایب همبستگی و مفروضه های آنها.....
۵۲.....	پژوهش علی - مقایسه ای یا پس رویدادی.....
۵۳.....	پژوهش های آزمایشی.....
۵۴.....	گروه آزمایش و کنترل یا گواه.....
۵۵.....	پژوهش های آزمایشی کامل.....
۵۶.....	طرح های پژوهشی شبه آزمایشی.....
۵۸.....	خود آزمایی فصل پنجم.....

۵۹	فصل ششم: روش فراتحلیلی
۶۳	کاربرگ فراتحلیلی
۶۵	روش های رایج فراتحلیلی
۶۵	روش محاسبه اندازه اثر از داده های خام
۶۹	فراتحلیلی به روش رأی شماری
۷۱	فصل هفتم: روش گانیک
۷۴	مراحل روش گانیک برای تحلیل کتب درسی
۷۷	فصل هشتم: ابزار اندازه گیری در پژوهش
۸۰	انواع ابزارهای اندازه گیری
۸۰	مشاهده
۸۰	مصاحبه
۸۱	پرسشنامه
۸۳	آزمون ها
۸۴	خودآزمایی فصل ششم
۸۵	فصل نهم: تجزیه و تحلیل داده های پژوهش
۸۹	تحلیل توصیفی
۹۰	تحلیل استنباطی
۹۳	فصل دهم: الگوی تدوین پایان نامه
۹۵	طرح روی جلد
۹۶	رنوس مطالب در گزارش پژوهشی

۹۹ - ۱۳۷

بخش دوم: تدوین پیشنهاد پژوهشی یا پروپوزال

۱۰۱	فصل دهم: اصول نگارش پیشنهاد پژوهش
۱۰۷	فصل دوازدهم: تدوین ساختار پیشنهاد پژوهش

۱۳۹

پاسخنامه خودآزمایی ها

۱۴۱

منابع

مقدمه

در دنیای مدرن کنونی تسلط بر مهارت‌ها و کسب فنون مختلف از نیازهای اساسی انسان مدرن تلقی می‌شود. این تفکر یعنی "تلاش برای کسب مهارت‌های بیشتر" موجب شده تا آموزش‌های رسمی علوم بر محور مدل‌های آموزش کسب مهارت از شکل، محتوا و روش‌های متفاوتی برخوردار شوند. فرض مدل‌های آموزش کسب مهارت این است که علوم را می‌توان در قالب مهارت‌های مختلف تعریف کرده و با آموزش گام‌های زیربنایی به مفاهیم و اشکال گوناگون علمی دست یافت. هم‌اکنون باور علمی بر این است که مقوله پژوهش و مفاهیم و روش‌های مربوطه را نباید از این قاعده مستثنی کرد. هرچند که در عرف روش‌شناسی، پژوهش و مفاهیم علمی آن پیچیده و انتزاعی ارزیابی می‌گردند.

از چشم‌انداز حرفه‌ای، پژوهش مهارتی است که جویندگان علم و دانش (دانش‌آموزان، دانشجویان، معلمان، دبیران، اساتید و ...) باید بر آن تسلط یافته و مفاهیم و فنون ویژه آن را در بررسی پدیده‌ها و علوم بکار گیرند. معمولاً در مقاطع تحصیلی پیش از دانشگاه پژوهش از پیچیدگی فراوانی برخوردار نیست و شکل، روش‌ها و گام‌های پژوهش آسان‌تر طراحی می‌شوند. در واقع هدف این نوع پژوهش‌ها تمرین دادن دانش‌آموزان با مفاهیم و روش‌های مقدماتی پژوهش است. اما با ورود به دوره‌های عالی تحصیلی و متناسب با رشته‌های مختلف علوم از سطوح پیچیده و انتزاعی‌تر پژوهش‌ها، مفاهیم و علم‌شناسی پژوهش استفاده می‌شود. برآیند چنین آموزشی باید این باشد که دانشجو بر دو مقوله مهم پژوهش؛ یعنی معرفت‌شناسی و روش‌شناسی پژوهش اشراف و آگاهی پیدا کند. زیرا به هر حال یکی از وجوه متمیزه فرد تحصیل کرده از تحصیل‌نکرده در شیوه‌ها و روش‌های بررسی و مطالعه پدیده‌ها و واقعیت‌ها است.

در حال حاضر یکی از اخلاءهای موجود در نظام آموزش عالی این است که کتاب‌ها مفاهیم پیچیده و انتزاعی پژوهش را به گونه‌ای کاربردی آموزش نمی‌دهند. بلکه پیچیدگی را با

پیچیدگی بیشتر منتقل می‌سازند و بنابراین آنچه می‌بایست به عنوان تفاوت بین فرد تحصیل کرده و تحصیل نکرده در مقوله بررسی و مطالعه پدیده‌ها (پژوهش) مشاهده شود، پیش نمی‌آید. متأسفانه باید گفت چنانچه مدل مهارت‌آموزی پژوهش را ملاک عمل و داوری خود برای ارزیابی کتاب‌ها قرار دهیم، تعداد کتاب‌های تألیف شده در این زمینه چندان زیاد نخواهد بود و این نکته‌ای است که مؤلفین را برانگیزاند تا دست به تألیف کتابی در حوزه پژوهش بزنند که محور آن مدل مهارت‌آموزی پژوهش است.

این کتاب در حجمی مناسب و به زبان ساده و روان در دو بخش نظری و عملی طراحی شده است. براساس طراحی که در متن کتاب در قالب مهارت‌های گام به گام صورت گرفته دانشجوی پس از آگاهی و تمرین در مفاهیم نظری و پایه پژوهش خواهد توانست به طراحی پیشنهاد پژوهش (Proposal) دست بزند. چیزی که در واقع برآیند و انتظار ما از فرد تحصیل کرده در حوزه پژوهش بوده و او را آماده اجرای انواع پژوهش در سطوح تخصصی می‌سازد.

ویژگی دیگر این کتاب این است که ضمن تمرین دادن دانشجو برای کاروی پژوهشی چارچوبی استاندارد و آماده را برای طراحی و تدوین پروژه یا پایان‌نامه دانشجویی به عنوان فرآیند انتهایی تحصیل معرفی می‌کند.

مؤلفین امیدوارند که این اثر بتواند گوشه‌ای از خلاء آموزش در حوزه پژوهش را پوشش دهد و زمینه‌ساز فعالیت‌های مفید و جدی‌تر سایر مؤلفین به هدف "آموزش عینی و کاربردی" پژوهش باشد. جای دارد از هم‌فکری همکاران محترم و سایر عزیزانی که به نحوی پیشنهاد دهنده ایده‌های مفید بوده‌اند تشکر و قدردانی گردد.

داود معنوی پور - علیرضا پیرخانفی

پاییز ۱۳۸۴